

## FAUNAZAKEN

# Hoe oud is die bok?



Foto: Ton Heekelaar

## Leeftijdbeoordeling op basis van gedrags- en lichaamskenmerken

In het avondrood komt de bok eindelijk uit de dekking. Een sterk dier met een wat gele vacht, groot zesendergeweï en een grijs gezichtsmasker. Vast een oudere bok van tenminste zes jaar... Op het schot ligt de bok. Bij nadere beschouwing van het lichaam en het gebit blijkt het dier zo rond de drie jaar te zijn; de naderhand gemaakte slijpplaatjes bevestigen dat. Welke gedrags- en lichaamskenmerken zeggen wel iets over de leeftijd van een reebok?

Tekst: Rob Borst  
Foto's: Paul Borst

## FAUNAZAKEN

**D**e leeftijd van een reebok op een jaar nauwkeurig bepalen, lukt doorgaans alleen bij jaarlingbokken, maar zelfs dan kun je je vergissen. Voor de jager maakt dat de zaak dus niet eenvoudig. Je zou kunnen stellen dat 'een bok een bok' is bij het afschot, ongeacht de leeftijd. Echter, de leeftijdsopbouw in een reeënpopulatie is belangrijk in verband met de sociale structuur en daarmee samenhangend het gedrag van de individuele dieren. Het streven is een populatie met een evenwichtige leeftijdsopbouw waarbij er voldoende dieren in iedere leeftijdscategorie aanwezig zijn. Dat bereik je door in de juiste leeftijdsfase afschot te realiseren. Voor reeën kunnen we de volgende leeftijdsfasen onderscheiden:

1. *Kalf* eerste levensjaar (sociale) inprenting
2. *Jaarling* 1 jaar socialisering in de populatie
3. *Jong* 2 t/m 4 jaar ervaring opdoen
4. *Volwassen* 5 t/m 8 jaar dominant gedrag
5. *Oud* 9 jaar en ouder rustig afbouwen

De indeling in levensfasen is gebaseerd op de ontwikkeling van reeën tijdens hun leven en het bijbehorende gedrag. Aanspreken van reeën dient altijd gebaseerd te zijn op een combinatie van gedrags- en lichaamskenmerken.

### Overlevering

Bij het aanspreken van reeën zijn vanuit de overlevering veel kenmerken een eigen leven gaan leiden. De vaalgele bokken die in het revier van een jachtopzichter met 40 dienstjaren werden geschoten, waren vaak de 'oudere heren' maar er liepen ook jonge vaalgele bokken. Die liet de jachtopzichter lopen, dat waren de toekomstbokken. Hij wist ze van de oudere bokken te onderscheiden op grond van gedrags- en lichaamskenmerken. De jachtopzichter wist ook dat in het revier tien kilometer verderop er nauwelijks vaalgele bokken liepen.

Dat was altijd al zo geweest. Voor de jachtopzichter was het duidelijk: een vaalgele kleur is een twijfelachtig kenmerk voor een oude bok. Voor diegene die zo nu en dan bij het afschot van bokken in dat revier was betrokken, werd de vaalgele kleur echter een vertrouwd beeld voor een oude bok. Zo werd het kenmerk 'vaalgele kleur' uiteindelijk gelabeld aan 'oude reebok'.

Je zou de verschillende leeftijdskenmerken in vier categorieën kunnen indelen; 'onzin', 'twijfelachtig', 'beetje waar' en 'waar'. Dat levert het volgende schema op:

Waar	Beetje waar	Twijfelachtig	Onzin
Korte rozenstokken is volwassen tot oud. De gewebasis komt hierdoor dicht op de schedel te staan. De afstand tussen gewebasis en oogkas wordt kleiner	Afwerptijdstip is gerelateerd aan leeftijdsfase. Jong laat en oud vroeg	Tijdstip verharing zegt iets over oud of jong	Oogringen duiden op een oude bok
Welving bij de oogkassen geeft aan dat het om een oud ree gaat	Een vierkant zwaar voorlijf geeft aan dat het ree volwassen tot oud is	Vale (gelige) kleur geeft aan dat het ree oud is	Stirnlocken (ruw haar op het voorhoofd) geeft aan dat een ree jong is
Knik tussen rug en hals geeft aan dat het om een oud ree gaat	Een dikke zware nek komt alleen voor bij oude bokken	De massa bovenin het gewei: jong; massa onderin: oud	Grove pareling van het gewei duidt op volwassen of oude bok
Het terugzetten van het gewei is kenmerkend voor een oude bok	Een ree met een morsige, plukkerige vacht op de kop is oud	Een ree dat laat uittreedt is volwassen of oud	De aanwezigheid van dakrozen is voorbehouden aan een oude bok
Jonge bokken zijn nieuwsgierig	Een 'geknepen neus' (een niet ontwikkeld neusbeen) geeft aan dat het om een jaarling gaat		De vorm en opbouw van het gewei zegt iets over de leeftijd
Andere bokken in de territoria van volwassen en oude bokken zijn altijd jong			Een ree met een grijs gezichtsmasker is oud
Een bokkalf kan al een eerste gewei schuiven			Volwassen reebokken vegen aan dikke takken
Een gezonde knobok is per definitie een goede bok			Een knobok is een slecht stuk reewild

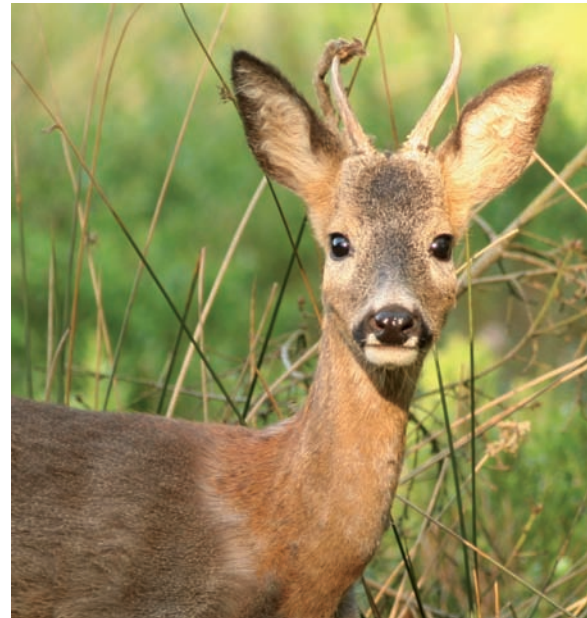
Bron: zakboekje leeftijdsbeoordeling reeën

De genoemde kenmerken in de kolommen 'waar' en 'een beetje waar' bieden de reeënbeheerder houvast bij het selecteren van het juiste afschot in de verschillende leeftijdsfasen. De kenmerken in de andere twee kolommen vormen de valkuilen. Hoewel de kenmerken een goed houvast bieden, is het belangrijk te realiseren dat elk ree anders is en zich ontwikkelt en gedraagt naar gelang de lokale omstandigheden. Aanspreken van reeën zal dus nooit exacte wetenschap

worden. Door zoveel mogelijk in het veld te zijn, is het echter mogelijk de reeën te leren beoordelen aan de hand van de specifieke situatie. Een reebok van de arme zandgrond wordt nu eenmaal nooit zo groot en zwaar als een reebok van de kleigrond. Wel zijn de kenmerken uit het schema voor iedere reeënpopulatie geldig. Op de volgende pagina's afbeeldingen van reebokken in verschillende leeftijdsfasen.



## FAUNAZAKEN



### **Twee jaarlingen** (tweede levensfase)

De hoge rozenstokken (afstand tussen de geweibasis en de ogen is hierdoor groot) en het geknepen neusbeen (het neusbeen van de schedel is nog niet ontwikkeld) geven duidelijk weer dat we hier te maken hebben met jaarling reebokken. Beide jaarlingen hebben een spitsergewei, maar dat zegt niets - zoals blijkt uit de sterke lichamen - over de algehele gesteldheid van de dieren.



### **Jonge reebok** (derde levensfase)

Dit ree is, nieuwsgierig als het is op zijn leeftijd, eens komen kijken wie nu dat vreemde geluidje maakt. Een volwassen reebok zal zich nooit op deze wijze blootgeven. Duidelijk zijn bij deze bok ook de hoge rozenstokken te zien. Het nieuwsgierige en ontdekkende blijft gedurende deze leeftijdsfase bestaan. In de bronst dwars over een open veld aan komen springen als er een fiep klinkt, is daarvan een goed voorbeeld.





#### Een volwassen reebok (vierde levensfase)

Deze bok is niet zwaar in gewicht, dat worden de reeën op de arme Veluwe gronden nu eenmaal niet. Hij is al een paar jaar de dominante heer. Duidelijk is te zien dat de geweibasis al dicht op de schedel komt. Het voorhoofd toont hierdoor frontaal wat ovaal. De borst is vierkant en zwaar. Op de fiep springen in open terrein doet deze bok niet meer. Om het tot springen te bewegen, moet je de grenzen van lichte en schaduwrijke plaatsen opzoeken. Voor dergelijke bokken is de nabijheid van beschutting een belangrijke factor.

## Aanspreken van reeën zal nooit exacte wetenschap worden

Het zakboekje 'Leeftijdbeoordeling reeën' is te bestellen via de site van Vereniging Het Reewild ([www.reewild.nl](http://www.reewild.nl))  
Daarmee heeft u in het veld altijd de juiste informatie bij u.



#### Oude reebok (vijfde levensfase)

Deze oude heer heeft zijn tijd wel gehad en verblijft in een klein, voedselrijk gebiedje waar hij van niemand last heeft. De geweibasis is dicht op de schedel gekomen, waardoor de geringe afstand tot de oogkas goed zichtbaar is. De oogkassen welven duidelijk uit de schedel, waardoor ze goed zichtbaar worden. De bok krijgt hierdoor grote 'vissen'ogen. De spiermassa van de oude bok neemt af waardoor het lichaam knokiger wordt. Duidelijk is dat hier te zien aan het smalle borstbeen.